

J. W. Goethe

ROOMA KARNEVAL

Tartu Ülikooli raamatukogu
K A L E N D E R 2 0 1 8

Johann Wolfgang von Goethe “Rooma karneval”

„Rooma karneval on pidu, mida õieti ei anta rahvale, vaid mille rahvas annab iseendale,“ ütleb autor sissejuhatavalt, soovides osutada lihtrahvaliku lõbustuse spontaansele ja ülemeelikule iseloomule. Riik ja politsei ei suuna neid meelelahutusi kuigivõrd: “Igaüks tohib käituda nii aru- lagedalt ja meeletult nagu ta tahab, peale hoopide ja noapistete on peaaegu kõik lubatud.”

Kohemaid selle kannul vihjatakse meelelahutuse iidammusele päritolule: „Neil päevil tunneb roomlane veel meie ajalgi rõõmu sellest, et Kristuse sünd, olles saturnaalide pidu ning selle pri- vileege küll mõne nädala võrra edasi lükanud, ei suutnud neid kaotada.“

Mingeid seletusi ei järgne, kuna Goethe ajal olid sedalaadi asjad igale haritumale inimesele tuntud. Meie paraku peame kiirkorras teadmiseks võtma: jutt käib jumal Saturnusele pühen- datud pidupäevadest, mida ennekõike iseloomustas äraspidisus: aastaringselt teenisid orjad isandaid, aga saturnaalide ajal esinesid orjade rollis isandad ise. Kristlus nägi oma esmast eesmärki kõige paganlikele jumalustele pühendatu kaotamises, kuid nii mõnigi kord tuli lep- pida paganluse muundamisega kristlikuks. Selline saatus sai osaks ka saturnaalidele: paganlik ülemeelikus, mis oli vallandunud aasta viimasel kuul, määrati nädalale, mis eelneb suurele paastule enne lihavõtteid. Paastu pidi kristlastel läbi tegema niihästi ihu kui ka hing; niisiis ei nähtud selles midagi loomuvastast, kui ristiinimesed, kellel seisis ees pikaldane askees, elasid katsumuseks valmistudes päevade kaupa sunnivabalt ja ülemeelikult.

See märkus osutab ehk pidustuste vahetule ajendajale, kuid kõiksugu kõrvaltegurid, mis kuna- gise lõunamaaliku maailmariigi oludest võrsunud, jäävad seejuures möödapääsmatult kõrvale; ka Goethe, loobudes põhjendamisest, piirdub nentimisega:

„Karnevalis, nagu meil peagi tuleb täheldada, õieti ainult jätkuvad, või pigem tipnevad nood tavalised püha- või pidupäevad; mitte midagi uut, võõrast või ainulist selles ei ole, ta liitub roomaliku eluviisiga kõigiti loomulikult. [...] Niisama vähe võõrastavalt mõjub, kui meil nüüd lahtise taeva all tuleb ohtralt näha maskirüü kandjaid, kuna me oleme harjunud neid nägema aastaringselt. Välja riputatud vaibad, laiali puistatud lilled ja pingule tõmmatud kalevikangad muudavad tänavad iga peo toimudes otsekui suurteks saalideks ja galeriideks. Ühtki surnukeha ei kanta matmispaika, ilma et maskeeritud vennaskonnad teda saadaksid [...] ja nii jääb mulje, et kogu aasta on ka üksainus karneval.“ (Lk 9–10)

Mispärast muutus selline eluviis iseloomulikuks Roomale (ja teatud määral muudele lõunamaa- dele)? Ainsa arvestusväärse seletusena tuleb kõnealusel juhul arvesse ennist toodud sõnapaar „lõunamaine maailmariik“. Mõjub ju paljuütlevalt, kui raamatuist saame teada, et Rooma impeeriumi hiilgeajal hõivasid „riiklikud pühad“ aasta kõigist päevist tervelt kolmandiku. Alles seda arvesse võttes hakkame aimama, miks sealse lihtrahva nõudmine „Leiba ja vaatemängel!“ on muutunud nii tuntuks. Ja pole välistatud, et mingil määral tollane ellusuhtumine kajastub praegugi veel käibeütluses „dolce far niente“ (sulnis olesklemine); ainult itaallasele võis pähe tulla, et teha mitte midagi on ülimalt meeldiv. Meie ometi tavatseme tegevusetust seostada esmajoones igavlemise, niisiis millegi ebameeldivaga. Saame aru vanast Goethest, kes kord juhtumisi mainis, et tegevuses olemine, mis teda kõikjal lakkamatult saatvat, on muutumas selliseks, et nähtust kõlbaks märkida sõnaga „haiglane“.

Teadagi polnud Goethe silmis kiiduväärt ka lõunamaalik korralagedus; üks pärine temalt riskantsevõitu ütlus, mille kohaselt ta meelsamini kui korralagedust olevat valmis taluma eba- õiglust.

Sedalaadi tõsiasijade taustal arvame taipavat, miks Saksa suurmehe üldistav hinnang Rooma karnevalile pidi kujunema vaoshoituks:

„Olles kirjeldama asunud Rooma karnevali, peaksime arvestama vahemärkusega, mille kohaselt säärase pidutsemist polevat üldse võimalik kirjeldada: tuleb ju vahetult vaimusilma ette tuua nii suur eluliste ja meeleliste asjade hulk ning igaüks peaks neid nägema ja omaks võtma omal viisil.

See vastuväide muutub veelgi mõtlemapanevaks, kui meil endil tuleb tunnistada, et Rooma karneval välismaalasest pealtvaatajale, kes seda esimest korda näeb ja ainult näha saab ning tahab, ei jäta terviklikku ega rõõmustavat muljet: silm erilist rõõmu ei saa ja hingele rahuldust ei pakuta.“ (Lk 3)

Oleks ütle mata väär võtta neid sõnu kokkuvõtliku ja kogu Itaalia kohta käiva hinnanguna. Goethe suhtumine Itaaliasse väljendus kaheselt, kuid kriitiline moment, mis tuleb esile ennist toodud tsitaadis, jäi selles alati sedavõrd tagaplaanile, et ei vääri nagu mainimistki. Juba lapse- eas sai Goethe isalt teada, et Itaaliast midagi ülemat selles maailmas üldse pole. Pariisis, keelitas isa, tuleb ära käia varem, kuna pärast Itaaliat ei tundu ilus enam ükski koht.

„Rooma karneval“ ei ole kirjandusteosena nii mõjukaks muutunud, kuid autori Itaalia-aineliste teoste seas pole ta tähendusest ilma. Isegi korratuste suhtes, millele avalõikudes osutatud, muutub autor teost lõpetades sallivamaks: kogu elu, sarnaselt Rooma karnevaliga, olevat hõlmamatult kirev ning mõtlemapanev ja seepärast tulevat vääriliselt hinnata ka maskirüüs asjaosaliste lõbusust, näigu nood elurõõmu üürikesed avaldused pealegi millegi teisejärgulisena.

Ilmar Vene

Tartu Ülikooli raamatukogu 2018. aasta kalen- der toob meieni Rooma karnevali — kireva ja eksootilise rahvapidustuse, nagu selle 230 aastat tagasi jäädvustas oma raamatus „Das Römische Carneval“ saksa kirjanduse suurkuju Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832). Karnevalil nähtud tegelased joonistas üles Goethe lähikond- lane Roomas, saksa maalikunstnik ja graafik Johann Georg Schütz (1755–1813).

Kalendri illustatsioonid pärinevad raamatuko- gus leiduvast esmatrukist (Weimar; Gotha, 1789), mis muutus harulduseks juba ilmumise ajal. Selle 20 käsitsi koloreeritud pilditahvlit söövi- tas Schützi joonistuste järgi vaske Goethe sõber, Weimari kunstikooli direktor Georg Melchior Kraus (1737–1806).

Katkendid Goethe teosest ilmuvad Ilmar Vene tõlkes esmakordselt eesti keeles ning annavad ülevaate Rooma karnevali kulgemisest alates ettevalmistustest kuni viimase õhtu ja sel- lele järgneva päevani. Goethe kirjeldused koos Schützi ja Krausi valmistatud illustatsioonidega pakuvad ainulaadset läbilõiget karnevalil nähtud karakteritest. Sajandite jooksul kujunesid välja kindlad rollid: Advokaat, Kveeker, Ennustaja jne. Inspiratsiooni pakkusid *commedia dell'arte* tegelased, nagu süüdimatu Pulcinella või hoop- lev Kapten, ning antiikajalugu ja -mütoloogia. Kostüümiks sobisid ka kohalikud rahvariided ning Itaaliat lõputult väisanud välismaalaste veidrana tundunud rõivad.

The University of Tartu Library calendar for 2018 introduces us to the Roman carnival – a colour- ful and exotic public festival as described by the great German writer Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832) in his book *Das Römische Carneval* 230 years ago. The characters seen at the festival were drawn by the German painter and printmaker Johann Georg Schütz (1755–1813), who belonged to Goethe's circle of acquaintances in Rome.

The illustrations in the calendar come from the first edition of the book in the University of Tartu Library (Weimar; Gotha, 1789), which became a rarity at the time of its publication already. The 20 hand-coloured illustrations were etched in copper by Goethe's friend, the director of Weimar art school Georg Melchior Kraus (1737–1806) after Schütz' drawings.

Extracts from Goethe's *Das Römische Carneval*, translated by Ilmar Vene, appear in Estonian for the first time and provide an overview of the course of the carnival from the preparations to the last evening and the day following it. Goethe's descriptions along with Schütz' and Kraus' illust- rations present a unique cross section of the characters seen at the carnival. Over the cen- turies, specific roles had developed: Advocate, Quaker, Fortune Teller, etc. Inspiration was drawn from the characters of *commedia dell'arte*, such as the irresponsible Pulcinella or the boast- ful Captain, as well as from ancient history and mythology. Local national dress and seemingly strange clothes worn by the endless flow of foreigners who visited Italy were also suitable costumes.

Corso

Rooma karneval toimub Corsol; see tänav piirab ja määrab nonde päevade avalikke pidustusi. Igal muul platsil oleks see teistsugune pidu; ja seepärast tuleb meil alustada Corso kirjeldamisest.

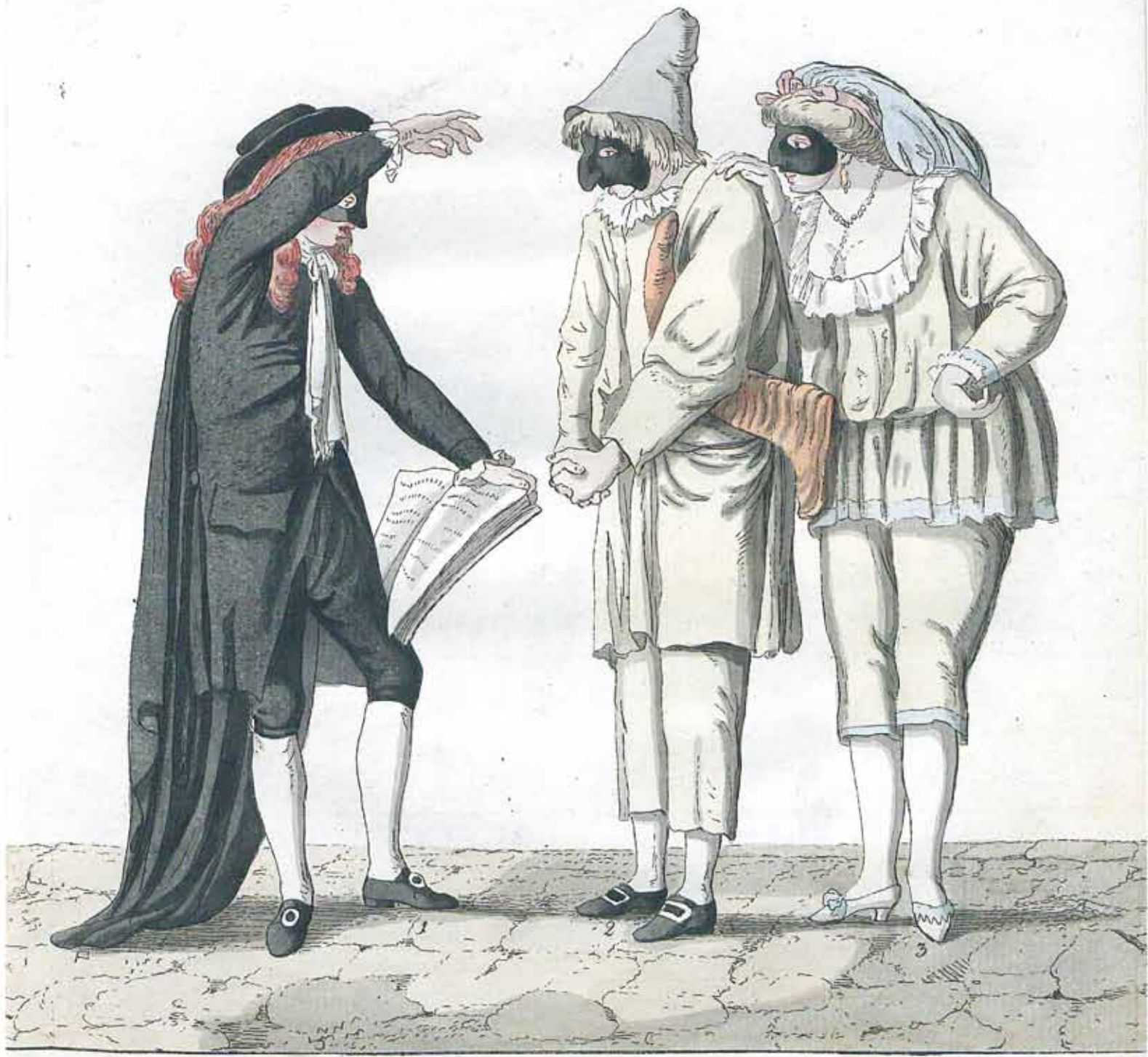
Oma nime, sarnaselt paljude pikkade tänavatega Itaalia linnades, saab ta hobuste või-dukihutamisel, millega Roomas iga karnevaliõhtu lõpeb ja millega muudes kohtades saavad lõpetuse muud pidustused, näiteks kaitsepatrooni peod või kiriklikud pühitsemised.

Tänav kulgeb Piazza del Popololt nöörsirgena kuni Veneetsia paleeni. See on umbes kolm ja pool tuhat sammu pikk* ja valdavas osas piiravad seda suurejoonelised hooned. Laius ja hoonete kõrgus ei ole tänava pikkusega vastavuses. Sillutatud kõrgendused jalakäijate jaoks hõivavad laiusest endale kuus kuni kaheksa jalga**. Sõidukite jaoks jääb keskele enamasti kõigest riba, mille laiuseks kaksteist kuni neliteist sammu, ja pole raske näha, et paremal juhul laseb selline laius kõrvuti sõita ainult kolme sõidukit.

Obelisk Piazza del Popolol on sellel tänaval karnevali alumiseks piiriks, ülemist märgib Veneetsia palee.

Das Römische Carneval, lk 7-8

* Ca 1,6 km. ** Ca 2-2,5 m.

Advokaat ja Pulcinellad

Kiirel sammul, deklameerides nagu kohtuistungil, jõuab läbi rahvahulga kohale Advokaat. Ta karjub akende suunas, tülitab maskeeritud ja maskeerimata jalutajaid ja ähvardab kõiki protsessiga; ühele jutustab ta pika loo naeruväärsetest kuritegudest, mida too olevat korda saatnud, teisele aga esitab ta täpse loetluse tema võlgadest. Abielunaisi sõitleb ta *cicisbeo*'de*, neidusid armukeste pärast, ja osutades kaasas kantavale raamatule, toob ta ladusalt ja läbilõikava häälega kuuldavale dokumentides sisalduva. Ta püüab igäüht häbistada ning segadusse viia. [...]

Joostes saabub Pulcinella, kelle puusal, kirjude paelte otsas, kõlgub suur sarv. Naistega vesteldes teeb ta vaevumärgatava liigutuse, vihjates niimoodi — Pühas Roomas! — nipsakalt paganliku jumala** kujule aedades ja põhjustades oma kergemeelsusega pigem lõbusust kui vastumeelsust. Samas saabub teinegi selline, keda, rahulikult tagasihoidlikku, saadab teinepool.

* *cicisbeo* — abikaasa poolt aktsepteeritud armuke. ** s.t viljakusejumal Priaposele.

2018 JAANUAR / January

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
1	1 Uusaasta	2	3 Vabadussõjas võidelnute mälestuspäev	4	5	6 Kolmekuningapäev	7
2	8	9	10	11	12	13 Nuudipäev	14 Taliharjapäev
3	15	16	17 Tõnisepäev	18	19	20	21
4	22	23	24	25 Tatjanapäev; paavlipäev	26	27 Rahvusvaheline holokausti mälestuspäev	28
5	29	30	31				

2. jaanuar – Tartu Ülikooli rektori uusaastavastuvõtt ülikooli töötajatele
2 January – University of Tartu rector's New Year's reception for university employees

23. jaanuar – Tartu Ülikooli raamatukogu kauaaegse direktori Friedrich Puksoo (1890–1969) 128. sünniaastapäev
23 January – 128th birthday of Friedrich Puksoo (1890–1969), the long-time director of the University of Tartu Library

Detsember / December

	E Mon	T Tue	K Wed	N Thu	R Fri	L Sat	P Sun
48					1	2	3
49	4	5	6	7	8	9	10
50	11	12	13	14	15	16	17
51	18	19	20	21	22	23	24
52	25	26	27	28	29	30	31

Veebruar / February

	E Mon	T Tue	K Wed	N Thu	R Fri	L Sat	P Sun
5				1	2	3	4
6	5	6	7	8	9	10	11
7	12	13	14	15	16	17	18
8	19	20	21	22	23	24	25
9	26	27	28				

Lõbusõit Corsol

Roomas elavneb Corso aasta kõigil püha- ja pidupäevil. Siin nimelt, tund või poolteist enne õö saabumist, tavatsevad suursugusemad ja rikkamad roomlased arvutul hulgal lõbusõitu teha: sõidukid tulevad Veneetsia palee juurest allapoole, hoiavad vasakule ja sõidavad, kui ilm on ilus, obeliski juurest mööda ja väravast välja Via Flaminiale, mõnikord kuni Ponte Molleni. [...]

Niipea kui kellahelin annab märku õö saabumisest, on korrapärasel järgnevusel lõpp: igaüks annab sõidukile suuna oma suva kohaselt, eelistades kõige meelepärasemat teed, ja sageli tehakse niimoodi tüli teistele ekipaažidele, kuna neid ruumi kitsuse tõttu takistatakse ja kinni peetakse.

See õhtune lõbusõit, mis kõigis suurtes Itaalia linnades toimub hiilgavalt ja mida jäl-jendatakse igas väikeses linnas, olgu sõidukeid kõigest mõni, meelitab Corsole palju jalakäijaid: igaüks tuleb, et vaadata ja ennast näidata.

Das Römische Carneval, lk 8–9

Musta kostüümi riietatud **Advokaadi (Abbataccio)** tegelaskuju esitas möödakäijaile häälekalt tobedaid süüdistusi või kaebusi. *Commedia dell'arte* ühe armastatuma tegelase, Napoli päritolu häbematu loomuga **Pulcinella** tunnusteks olid valge lohmakas kostüüm, katmas kõhukat ja küürakat figuuri, ning must, kongus ninaga mask.

The character of **Advocate (Abbataccio)**, dressed in a black costume, made foolish accusations or complaints against the passers-by in a loud voice. The white loose-fitting costume covering a paunchy and humpbacked figure as well as the black hook-nosed mask were characteristic of the impudent **Pulcinella**, one of the most beloved characters of *commedia dell'arte*, who originated from Naples.

Kerjused ja Kveeker

Iseäranis Kveekerite kohta käib, et nad, tegemata lärmi Advokaatide kombel, äratavad siiski samasugusel määral tähelepanu. [...] Kveeker peab olema kehakas, punnis põskede ja väikeste silmadega, ta parukal on veidrad patsikesed ja tema väikest kübarat ehib enamasti ääris. [...]

Väga hõlpus on teha endale Kerjuseid kujutavad maskikostüümid; selle jaoks vajatakse iseäranis ilusaid juukseid, siis üht üleni valget näomaski ja savist topsikest värvilise paela otsas ning keppi ja käes hoitavat kübarat. Kerjused, alandlik ilme näol, ilmuvad akende alla ja vastu juhtunute ette ning almuste asemel saavad nad maiustusi, päkkleid ja muud meeldivat.

2018 VEEBRUAR / February

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
5				1	2 [☐] <i>Tartu rahulepingu aastapäev; küünlapäev</i>	3	4
6	5	6	7	8	9 <i>Luuvalupäev</i>	10	11
7	12	13 <i>Vastlapäev</i>	14 <i>Tubkapäev; valentinipäev</i>	15	16 <i>Leedu iseseisvuspäev</i>	17	18
8	19	20	21	22 <i>Peetripäev</i>	23	24 [☐] <i>Iseseisvuspäev; madisepäev</i>	25
9	26	27	28				

23. veebruar – Eesti Vabariigi 100. aastapäeva kontsertaktus Tartu Ülikooli aulas
23 February – public ceremony with concert to celebrate the 100th anniversary of the Republic of Estonia in the Assembly Hall of the University of Tartu

Jaanuar / January

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
1	1	2	3	4	5	6	7
2	8	9	10	11	12	13	14
3	15	16	17	18	19	20	21
4	22	23	24	25	26	27	28
5	29	30	31				

Märts / March

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
9				1	2	3	4
10	5	6	7	8	9	10	11
11	12	13	14	15	16	17	18
12	19	20	21	22	23	24	25
13	26	27	28	29	30	31	

Ettevalmistused viimasteks päevadeks

Corsot, üht vähestest tänavatest Roomas, mida kogu aasta jooksul hoitakse korras, pühitakse ja puhastatakse nüüd hoolikamalt. Kus iganes hakkab silma sillutise ebaühtlus (see on laotud meeldivalt väikestest, enam-vähem sama suurusega basalditükkidest), seal võetakse hälbiv tükk välja ja basaltkiilud paigaldatakse uuesti.

Sellele lisaks annavad endast märku ka elusad ettekuulutajad. Iga karnevaliõhtu, nagu juba mainitud, lõpeb võidukihutamisega. Hobused, keda selleks tarbeks hoitakse, on enamasti väikesed ja võõramaa päritolu tõttu nimetatakse neid berberiteks.

Selline hobusekene kannab valget linasest riidest katet, mis liibub tihedalt ümber pea, kaela ja keha ning mille õmbluskohti ehivad kirjud linnid; ta viiakse obeliski ette paika, kus tal hiljem tuleb jooksu alustada. Peaga Corso poole, lastakse tal mõnda aega rahus seista, et ta harjuks, ja viiakse siis ülespoole Veneetsia palee juurde, kus talle antakse veidi kaeru, et temas virguks soov läbida oma jooksurada võimalikult kiiremini. [...]

Vahepeal hakkab ka Corso oma kuju muutma, obeliskist saab nüüd tänava piir. Selle ette püstitatakse üksteise kohale paljude istmeridadega tellingud, mis avanevad otse Corsole. Tellingute ette pannakse tarandik, mille vahele tuuakse hiljem jooksu alguseks hobused.

Das Römische Carneval, lk 11–12

Väga levinud oli karikatuurselt vanamoodne **Kveekeri (Quacquero)** kostüüm. Läbi suure klaasita lornjeti või suurendusklaasi uuris ta põhjalikult kõiki möödakäijaid. Sellele vastandus **Kerjuse (Poverello)** kostüüm, mille tunnusteks olid pikad lahtised juuksed, lihtsad riided, rändurikepp ning kübar annetuste kogumiseks. Tihtipeale maskeerisid end kerjusteks need, kes tegelikult vaesust ei tundnud.

The caricaturally old-fashioned **Quaker's (Quacquero)** costume was very widespread. Through a large glassless lorgnette or a magnifying glass, he scrutinized all the passers-by. Its opposite was the costume of the **Beggar (Poverello)**, which was characterized by long, loose hair, simple clothes, a wayfarer's stick, and a hat for collecting donations. Very often, those who were actually not poor at all masked themselves as beggars.

Sarvekandja, Ennustaja ja Kveekerid

Vaimukaid ja satiirilisi maske esineb väga harva, kuna need taotleavad lõppsihti ja tahavad välja paista. Siiski nähti üht Pulcinellat Sarvekandja osas. Sarved olid liikuvad ja neid ta sai teo kombel välja sirutada või sisse tõmmata. Astus ta vastabiellunute akna alla, et ainult üht sarve veidi näidata, või kui ta teise akna ees sirutas mõlemad sarved kaugele välja, helistades häälekalt nende otsas rippuvaid kuljuseid, siis mõnekski viivuks muutus publik rõõmsameelselt tähelepanelikuks ja mõnikord lagistati valjult naerda.

Nõidusmeister sekkub rahvahulka, näitab rahvale raamatut arvudega ja tuletab talle meelde, et lotomängudele tuleb kirglikult kaasa elada. [...]

Peamised nõuded [Kveekeri] maskirüüle on, et riided on küll vanamoelised, kuid hästi säilinud ja õilsast materjalist. Harva võib neid näha teisiti kui sametisse või siidi rietatuna, nad kannavad brokaadist või tikitud veste.

2018MÄRTS / March

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
9				1	2	3	4
10	5	6	7	8 Rahvusvaheline naistepäev	9	10	11
11	12 Korjusepäev	13	14 [¶] Emakeelepäev	15	16	17 Käädripäev	18
12	19	20 Kevadine pööripäev	21	22	23	24	25 Palmipuudepäha; paastumaarjapäev
13	26	27	28	29	30 Suur reede	31	

Veebruar / February

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
5				1	2	3	4
6	5	6	7	8	9	10	11
7	12	13	14	15	16	17	18
8	19	20	21	22	23	24	25
9	26	27	28				

Aprill / April

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
13							1
14	2	3	4	5	6	7	8
15	9	10	11	12	13	14	15
16	16	17	18	19	20	21	22
17	23	24	25	26	27	28	29
18	30						

Signaal täielikuks karnevalivabaduseks

Nii hoitakse ja hellitatakse iga päev ootust, kuni pärastlõunal kostuv kellahelin Kapitooriumilt annab lõpuks märku, et lageda taeva all on lubatud olla arulage. Sel viivul loobub tõsimeelne roomlane, kes kogu aasta on hoolikalt hoidunud igast väärsammust, korrapealt oma tõsidusest ja väärikusest. Sillutajad, olles kolistanud viimse silmapilguni, pakivad oma tööriistad ja lõpetavad naljatades oma tegevuse. Kõigi palkonite, kõigi akende ette riputakse järk-järgult vaibad, kummalegi sillutise kõrgendatud äärele paigaldatakse toolid, vähema tähtsusjärguga majaelanikud ja kõik lapsed on nüüdsest tänaval, mis lakkab olemast tänav; pigem sarnaneb see suurele peosaalile, määratule ehitud galeriile. Sest nagu kõigi akende ees ripuvad vaibad, nii on ka kõik tellingud kaetud vanade kootud tapeetidega; arvukad toolid loovad tubase tunde ja helendav taevas tuletab harva meelde, et ollakse katuseta pea kohal. Nii muutub tänav tasapisi üha elutsemiskõlbulikumaks. Majast väljudes on tunne, justkui oldaks mingis saalis tuttavate seltsis, mitte aga lahtise taeva all ja võõraste seas.

Das Römische Carneval, lk 15–16

Ennustaja (Mago) maskirüü juurde kuulusid mitmesugused matemaatilised instrumendid, gloobused ja sfäärid. Enamasti seisis ta paigal, pikk toru taeva poole suunatud, ning pani “tähtedelt kuulnud” ennustused kirja suurde raamatusse.

The **Fortune Teller's (Mago)** costume included various mathematical instruments, globes and spheres. He mostly stood still with a long tube directed towards the sky and recorded the predictions he „had heard from the stars“ in a large book.

Napoli Võmm koos naapollannaga ja saksa Pagaripoiss

Õige sageli paistavad saksa pagaripoisid Roomas silma purjutamisega ja nii nendelgi, veinipudel käes ja igapäevane või ka veidi pidulikum ametirüü seljas, tuleb vaaruvaina olla kujutuse objektiks.

2018

APRILL / April

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
13							1 Esimene ülestõusmispüha; karjalaskepäev
14	2 Teine ülestõusmispüha	3	4	5	6	7	8
15	9	10	11	12	13	14 Künnipäev	15
16	16	17	18	19	20	21	22
17	23 Veteranipäev; jüripäev	24	25	26	27	28	29
18	30						

23. aprill – rahvusvaheline raamatu ja roosi päev
23 April – International Day of the Book and the Rose

Märts / March

	E Mon	T Tue	K Wed	N Thu	R Fri	L Sat	P Sun
9				1	2	3	4
10	5	6	7	8	9	10	11
11	12	13	14	15	16	17	18
12	19	20	21	22	23	24	25
13	26	27	28	29	30	31	

Mai / May

	E Mon	T Tue	K Wed	N Thu	R Fri	L Sat	P Sun
18		1	2	3	4	5	6
19	7	8	9	10	11	12	13
20	14	15	16	17	18	19	20
21	21	22	23	24	25	26	27
22	28	29	30	31			

Tõllad

Esimesil päevil saadakse näha ainult tavalisi ekipaaže, kuna kauni ja toretseva jätab igaüks nii-öelda varuks, hilisemaks esitamiseks. Karnevali lõpupoole hakkavad tooni andma lahtised sõidukid, millest mõnel on kuus istekohta: kaks daami, teineteise vastas, istuvad kõrgemal, et nende kuju oleks tervenisti näha, sellal kui neljale härrale kuuluvad ülejäänud kohad; kutsar ja teenijad on maskeeritud, hobuseid ehivad linnid ja lilled.

Sageli seisab kutsari jalgade vahel ilus, valge, roosikarva lintidega kaunistatud puudel, rakendi küljes helisevad kuljused, ja see esinemine köidab mõneks viivuks publiku tähelepanu. [...]

Mida kaugemale karneval ajas jõuab, seda lõbustavama välimuse sõidukid omandavad. Isegi tõsimeelselt häälestatud isikud, kes ekipaažis istuvad maskita, annavad oma kutsareile ja teenijaile loa end maskeerida. Kutsarid eelistavad enamasti naiseriitust ja nii jääb karnevali viimastel päevadel mulje, justkui ohjaksid hobuseid ainult naised. Sageli on nad ontlikult, koguni võluvalt riides; õlakas ja inetu sell seevastu, moenarriks ehitud, kõrge soengu ja sulgedega, mõjub lausa karikatuurselt; ja nagu iludustele saab osaks kiitus, nii ei tule temal pahaks panna, kui keegi tema nina ees hüüab: *O fratello mio, che brutta puttana sei!**

Das Römische Carneval, lk 28–30

* It. Oi, vennas, mis kole hoor sa oled!

Mõlema meesterahva rõivad viitavad ametile: Napoli **Võmmi (Sbirro)** õlakud, poordiga kolmnurkkübar ja vöö vahele pistetud püstolipaar näitavad, et tegemist on võimuesindajaga, saksa **Pagaripoiss (Cascherino)** kannab traditsioonilisi valgeid tööriivaid.

The clothes of both men refer to their occupation: in the case of the **Cop** of Naples (**Sbirro**), the shoulder epaulettes, the braided triangular hat and the pair of pistols stuck under his belt show that he is a representative of the authorities, whereas the German **Baker's Boy (Cascherino)** is wearing traditional white work clothes.

Põhjamaalane ja keebikandjad

Võõramaalasel tuleb leppida, et ka teda neil päevil pilgatakse. Põhjamaalaste pikad rõivad, suured nööbid ja veidralt ümmargused kübarad hakkavad roomlastele silma ning välismaalane muutub nende silmis maskirüü kandjaks.

Kuna võõrsilt saabunud maalikunstnikke, eriti maastike ja ehitiste tundmaõppijaid võib Roomas kõikjal näha istumas ja joonistamas, siis nende kujutamisega on karnevalirahvas agaralt tegev.

2018

MAI / May

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
18		1 Kevadpüha; volbrispäev	2	3	4	5	6
19	7	8	9 🇪🇺 Euroopa päev	10 Taevaminemispüha	11	12	13 🇪🇺 Emadepäev
20	14	15	16	17	18	19	20 Esimene nelipüha
21	21 Teine nelipüha	22	23	24	25	26	27
22	28	29	30	31			

7.–12. mai – Tartu kirjandusfestival Prima Vista
7–12 May – Tartu literary festival Prima Vista

Aprill / April

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
13							1
14	2	3	4	5	6	7	8
15	9	10	11	12	13	14	15
16	16	17	18	19	20	21	22
17	23	24	25	26	27	28	29
18	30						

Juuni / June

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
22					1	2	3
23	4	5	6	7	8	9	10
24	11	12	13	14	15	16	17
25	18	19	20	21	22	23	24
26	25	26	27	28	29	30	

Asehalduri ja senaatori protsessioon

Sellal kui sõidukid sujuvalt edasi liiguvad, tehes takistuste ilmudes peatusi, saab jalakäijaile osaks kõiksugu ebameeldivusi.

Paavsti ihukaitsjad ratsutavad tunglevas rahvahulgas ühekaupa edasi-tagasi, et juhuslikele korratustele lõpp teha ning takerdunud sõidukid taas liikuma panna, ja mõnigi jalakäija, olles püüdnud tõllahobustele mitte ette jääda, tunneb, enne kui jõuab märgatagi, ratsahobuse pead oma kukla taga; aga selle kannul tuleb suurem ebameeldivus.

Asehaldur oma suures ametitõllas, mitmed veokid saatmas, sõidab muude sõidukite mõlema rea vahelt läbi. Paavsti ihukaitsjad ja ees kõndivad teenrid teevad hoiatavate hüüatustega ruumi ja viivuks hõivab see voor kogu ruumi, mis veel ennist oli jäänud jalakäijate päralt. Jalakäijad teevad oma parima, et tikkuda muude sõidukite vahele, või siis kuidagimoodi nende kõrvale. Ja nagu vesi läheb laeva läbisõidul kahele poole ainult silmapilguks, et seejärel tüüri taga taas ühte saada, nii saavutab ka maskeeritute ja muude jalakäijate hulk voori taga otsekohe taas ühtsuse. Veidi hiljem häirib tunglevat seltskonda juba uus liikumine.

Samalaadse vooriga jõuab kohale senaator; tema suur ametitõld ning saatjate veokid näivad suisa ujuvat allasurutud rahvahulga peade kohal, ja kui iga kohalikku või võõrast võlub ning kütkestab praeguse senaatori, prints Rezzonico* armastusväärsus, siis see on ehk ainus juhtum, mispuhul inimeste hulk tänab õnne, kui ta on eemaldunud.

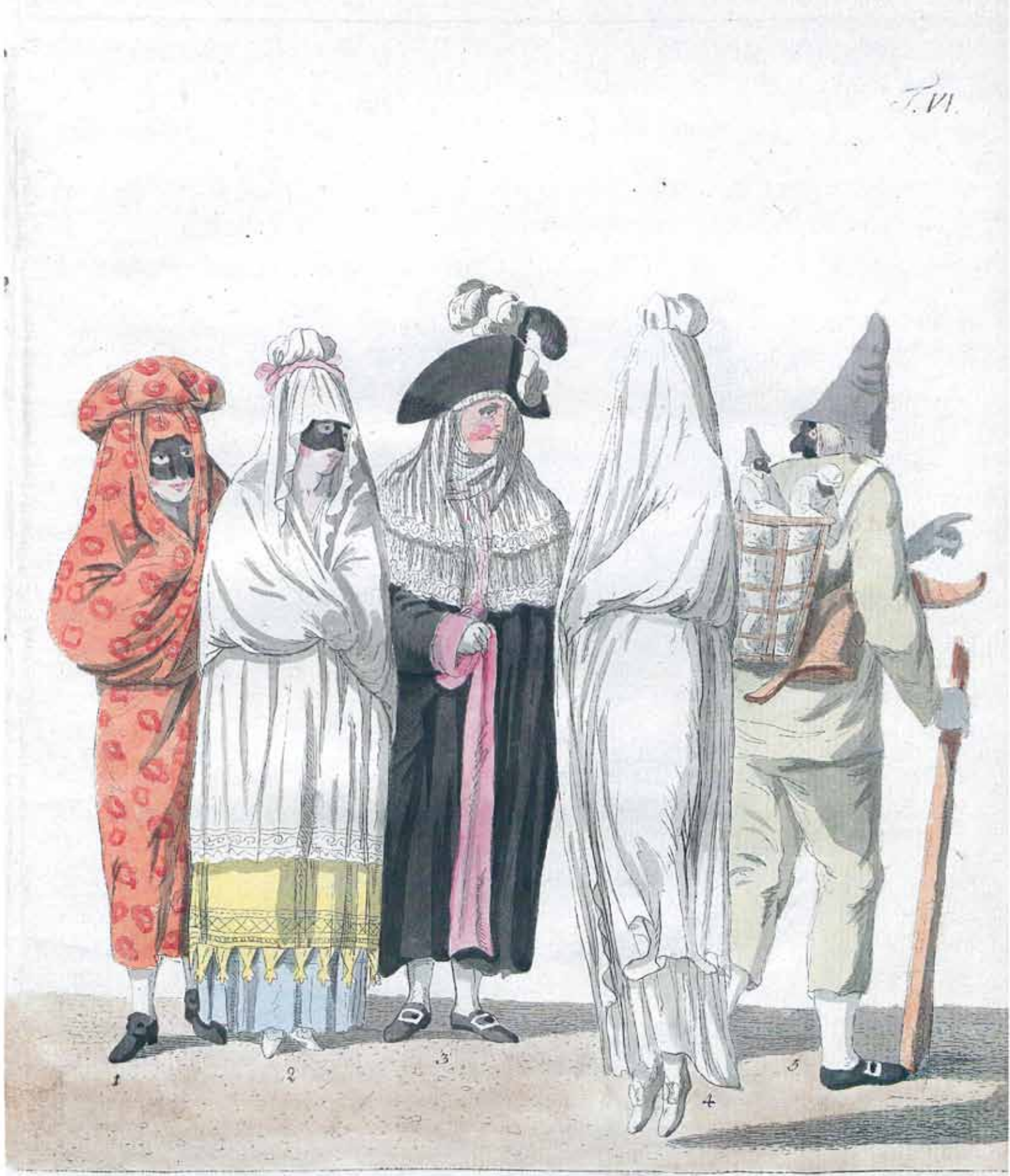
Das Römische Carneval, lk 33–35

* Abbondio Rezzonico (1742–1810), paavst Clement XIII nõbu, alates 1765. aastast Rooma senaator.

Põhjapoolsematest riikidest saabunud külalised torkasid kohalike hulgast silma oma inglise stiilis pikkade soojade kuubede ja uuema-moeliste kõrgete viltkübaratega. Pildil kujutatud karnevalirüül on need eripärad silmnähtavalt üle võimendatud.

The guests from northern countries stood out among the locals with their long, warm coats in English-style and with their high felt hats that had recently come into fashion. In the case of the carnival costume in the picture, these peculiarities have clearly been exaggerated.

Kummitus, Pulcinella ning figuurid linades

Mõned teevad ülesande endale väga kergeks: nad mähivad end vaipadesse või linadesse ja need seotakse pea kohal kokku. Valge kuju tavatseb enamasti teistele vastu astuda ja nende ees hüpata; küllap talle tundub, et ta kujutab niimoodi tonti. Mõned paistavad silma kummaliste liitmoodustistega, ja tabarro* jääb igavesti kehtima kõige õilsama maskina, kuna ta ei hakka silma mitte millegagi.

*tabarro — pikk, harilikult musta värvi keepmantel.

2018

JUUNI / June

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
22					1 Lastekaitsepäev	2	3
23	4 Eesti lipu päev	5	6	7	8	9	10
24	11	12	13	14 Leinapäev	15	16	17
25	18	19	20	21 Suvine pööripäev	22	23 Võidupüha	24 Jaanipäev
26	25	26	27	28	29 Peeterpaulipäev	30	

23. juuni – Tartu Ülikooli raamatukogu 216. aastapäev
23 June – 216th anniversary of the University of Tartu Library

29. juuni – Tartu linna päev
29 June – Tartu City Day

Mai / May								Juuli / July							
	E Mon	T Tue	K Wed	N Thu	R Fri	L Sat	P Sun		E Mon	T Tue	K Wed	N Thu	R Fri	L Sat	P Sun
18		1	2	3	4	5	6	26							1
19	7	8	9	10	11	12	13	27	2	3	4	5	6	7	8
20	14	15	16	17	18	19	20	28	9	10	11	12	13	14	15
21	21	22	23	24	25	26	27	29	16	17	18	19	20	21	22
22	28	29	30	31				30	23	24	25	26	27	28	29
								31	30	31					

Konfetid

Tõenäoliselt on kunagi mõni iludus, soovides end maskide hulgas tähelepandavaks muuta, visanud oma mööduva sõbra pihta suhkurdatud teradega, kuna tundub kõigiti loomulik, et tabatu end pöörab ja vallatu sõbratari avastab; see on nüüd muutunud üldiseks tavaks, ja sageli võib näha, kuidas pärast viset jõuavad mõnedki sõbralikud näod suhtlemiseni. Aga tõelisi maiustusi ei raisata; osalt seisneb põhjus kokkuvõttes, osalt aga selles, et kuritarvituse tõttu vajatakse toda kraami odavamalt ja suuremas koguses.

On muutunud omaette tegevusalaks, et suurtes korvides kantakse rahvahulga seas ringi kaupa: läbi lehtri pressitud kipsist tablette, mis väliselt meenutavad dražeed.

Keegi pole rünnaku eest kaitstud, igaüks on kaitseseisundis ja nii üleannetuse või paratamatuse ajal, kord siin, kord seal, puhkeb kahevõitlus, kisklemine või lahing. Jalakäijad, kutsarid, pealtvaatajad akendel, tellingutel või toolidel ründavad ja kaitsevad üksteist vaheldumisi.

Daamide korvid, mis nonde teradega täidetud, on kullatud ning hõbetatud, ja nende saatjad oskavad oma kaunitare väga vahvalt kaitsta. Sõidukite aknad alla lastud, oodatakse rünnakut; sõpradega vahetatakse naljatusi ja tundmatute rünnak tõrjutakse visalt tagasi.

Das Römische Carneval, lk 37–40

Kummituse (*Fantasma*) rüüks riputati pikk lina teiba külge, mille tippu kroonis hirmuäratav parukaga mask. Ennast lina sisse peites ehmatati teivast üles alla-liigutades möödakäijaid. Lihtsamal juhul mässiti end lihtsalt linadesse või tõmmati üle pea seelik, nii et jalgu jäi katma üksnes alusseelik.

To make a robe of the **Ghost (*Fantasma*)**, a long sheet was attached to a pole, which had a scary wigged mask on its top. One would cover oneself with the sheet and startle passers-by by moving the pole up and down. In a simpler case, one would just wrap oneself in the sheets or pull a skirt over one’s head, so that the legs were covered only by the petticoat.

Harjajad ja Gianunculo

Mõned teevad asja endale veelgi hõlpsamaks ja ilmuvad kasukas või tavalises koduses rüüs; maskeerituks osutub neil ainult nägu. Naistel meessoost saatjaid enamasti pole, ja ründe- või kaitserelvaks on neil roovibalikest kimpu köidetud luuake, millega nad tõrjuvad pealetükkivaid; või siis — ülemeelik küll! — pühivad nägu tuttavail või tundmatuil, kes juhtuvad neile vastu tulema maskirüüd kandmata. [...]

Tunglevas jõugus seisab keegi kahe näoga isik; pole võimalik mõista, kus on tal esi- ja kus tagakülg, kas ta tuleb või läheb.

2018

JUULI / July

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
26							1
27	2 <i>Heinamaarjapäev</i>	3	4	5	6	7	8
28	9	10	11	12	13 <i>Mareta- ehk karusepäev</i>	14	15
29	16	17	18	19	20	21	22 <i>Madlipäev</i>
30	23	24	25 <i>Jaagupipäev</i>	26 <i>Annepäev</i>	27	28	29
31	30	31					

Juuni / June

	E <i>Mon</i>	T <i>Tue</i>	K <i>Wed</i>	N <i>Thu</i>	R <i>Fri</i>	L <i>Sat</i>	P <i>Sun</i>
22					1	2	3
23	4	5	6	7	8	9	10
24	11	12	13	14	15	16	17
25	18	19	20	21	22	23	24
26	25	26	27	28	29	30	

August / August

	E <i>Mon</i>	T <i>Tue</i>	K <i>Wed</i>	N <i>Thu</i>	R <i>Fri</i>	L <i>Sat</i>	P <i>Sun</i>
31			1	2	3	4	5
32	6	7	8	9	10	11	12
33	13	14	15	16	17	18	19
34	20	21	22	23	24	25	26
35	27	28	29	30	31		

Ettevalmistus võidukihutamiseks

Hobuste võidukihutamise algushetk nihkub üha lähemale ja see silmapilk hoiab paljude tuhandete inimeste huvi pingul.

Nüüdsest peale võimendavad toolide laenutajad ja tellingute püstitajad oma pakkuvat kisa: *Luoghi! Luoghi avanti! Luoghi nobili! Luoghi Padroni!** Ollakse huvitatud, et vähemasti nendel viimastel viivudel saaksid kõik kohad täis, isegi kui nende eest vähem makstakse.

Ja ollakse õnnega koos, kui siin-seal veel mõni koht leidub; sest kohe ratsutab kindral, osa kaardiväest saatjaks, mööda Corsot allapoole, sõidukite mõlema rea vahelt läbi, tõrjudes jalakäijad minema ainukeselt alalt, mis neile oli veel jäänud. Igaüks katsub nüüd enda jaoks leida tooli, ruumi tellingutel, veokis, sõidukite vahel või tuttavate seas mõne akna juures, kuna kõik kohad on pealtvaatajaid triiki täis.

Vahepeal on plats obeliski ees täiesti inimtühjaks muutunud, pakkudes pilgule vahest üht kõige ilusamat vaadet, mida praeguses maailmas saab näha.

Platsi piiravad kolm (ülalpool kirjeldatud) tellingut, mille fassaadid on kaetud vaipadega. Tuhanded vaatlevad pead kerkivad segiläbi esile, andes ettekujutuse muistsest amfiteatrist või tsirkusest. Keskmise tellingu kohal kerkib obelisk kõrgusse kogu oma pikkuses; sest telling varjab ära ainult tema pjedestaali, ja alles nüüd suudetakse tähele panna tema määratud kõrgust, kuna ta on muutunud sedavõrd suure inimmassi mõõdupuuks.

Vaba plats pakub silmale meeldivalt rahulikku pilti, ja ootusest elevile viiduna vaadeldakse tühje tarandikke, mille ees on pingule tõmmatud köis.

Nüüd tuleb kindral mööda Corsot allapoole, andes niimoodi märku, et tänav on puhas, ja tema taga ei luba valve kellelgi sõidukite reast esile tulla. Ühel loožidest võtab kindral istet.

Das Römische Carneval, lk 48–50

* It. Kohad! Parimad kohad! Peened kohad! Kohad, härrased!

Harjaja (Scopetta) kostüümi tunnuseks oli väike luuake. Mitmekesi koos möödakäijaid harjates tekitati palju segadust. **Gianuncolo** maski eeskujuks oli vanarooma alguste ja lõppude kahenäoline jumal Janus (it. Giano).

The distinctive feature of the **Brusher's (Scopetta)** costume was a little broom. Much confusion was caused as several wearers of the costume brushed passers-by together. The Gianuncolo mask was created after the ancient Roman two-faced god Janus (Italian: Giano), the god of beginnings and ends.

Pulcinella ja Kapten

Mitte just kaugel Prantsuse akadeemiast* astub pealt vaatavate maskide üllatuseks ette itaalia teatri tegelane, nn Kapten, hispaania rüü seljas, sulekübar peas, mõök võöl ja suured kindad käes, ja hakkab aegamööda tunderõhulisel toonil jutustama oma väljapaistvatest tegudest maal ja merel. Ei lähe kaua, kui tema vastumängijaks saab Pulcinella, kes esineb kahtlemiste ja vastuväidetega ning kes näiliselt kõigega nõustudes lükib vahele sõnamänge ja banaalsusi, mislābi tolle sangari suurustlemine muutub naeruväärseks.

*Académie de France à Rome, Prantsuse kunstiakadeemia stipendiaatide residents Roomas.

2018

AUGUST / August

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
31			1	2	3	4	5
32	6	7	8	9	10 <i>Lauritsapäev</i>	11	12
33	13	14	15 <i>Rukkimaarjapäev</i>	16	17	18	19
34	20 <i>Taasiseseisvumispäev</i>	21	22	23	24 <i>Pärtlipäev</i>	25	26
35	27	28	29	30	31		

28. august – Tartu Ülikooli raamatukogu esimese direktori professor Johann Karl Simon Morgensterni (1770–1852) 248. sünniaastapäev
28 August – 248th birthday of Professor Johann Karl Simon Morgenstern (1770–1852), the first director of University of Tartu Library

Juuli / July

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
26							1
27	2	3	4	5	6	7	8
28	9	10	11	12	13	14	15
29	16	17	18	19	20	21	22
30	23	24	25	26	27	28	29
31	30	31					

September / September

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
35						1	2
36	3	4	5	6	7	8	9
37	10	11	12	13	14	15	16
38	17	18	19	20	21	22	23
39	24	25	26	27	28	29	30

Võidukihutamine

Mukitud tallipoisid viivad nüüd hobused loosiga kindlaks määratud järgnevuses kõie taha tarandikku. Mingit katet või muud asja hobustel ei ole. Siin-seal kinnitatakse hobuste kehale nõõri otsas rippuvaid ogadega kuule, ja kohad, kus need hakkavad hobuseid tagant kihutama, kaetakse esialgu nahaga; samuti liimitakse nende kehale suured lehed kassikulda.

Enamasti on nad juba tarandikku viimise ajal taltsutamatud ja kärsitud; tallipoisid panevad mängu kogu oma jõu ja osavuse, et neid ohjeldada.

Jooksu alustamise kihk muudab hobused ohjeldamatuks, nii paljude inimeste juures-olu teeb nad araks. Sageli vupsavad nad naabertarandikku või üle kõie ja see korratu liikumine võimendab ootuse iga viivuga pingsamaks.

Tallipoisid on ülimalt pinevil ja tähelepanelikud, kuna selle või tolle hobuse eelised võivad oleneda juhuslike asjaolude kokkusattumisest ja sellestki, kui osavalt startimise hetkel hobune lahti lastakse.

Lõpuks langeb kõis ja hobused tõttavad minema.

Vabal platsil püüavad nad veel üksteisest ette jõuda, aga siis, kui nad on jõudnud kitsukesele alale mõlema sõidukirea vahel, muutub igasugune võistlus enamasti asjatuks.

Mõned nendest, kes pingutavad kogu oma jõudu, on tavaliselt teistest ees. Sillutis, kuigi sellele on puistatud putsolaani*, annab tuld; lakad lehvivad, kassikuld sahiseb, ja enne kui jõuad neid märgata, on nad möödas. Ülejäänud kari muutub edasijõudmisel iseenda takistajaks; tunglemine jätkub, hilinemisega jõuab mõni veel teistele järele ja kassikulla katkirebitud tükid lipendavad tühjaks jäänud jooksurajal. Peagi muutuvad hobused nähtamatuks igale saatvale pilgule; rahvas tungleb lähemale ja täidab taas jooksuraja.

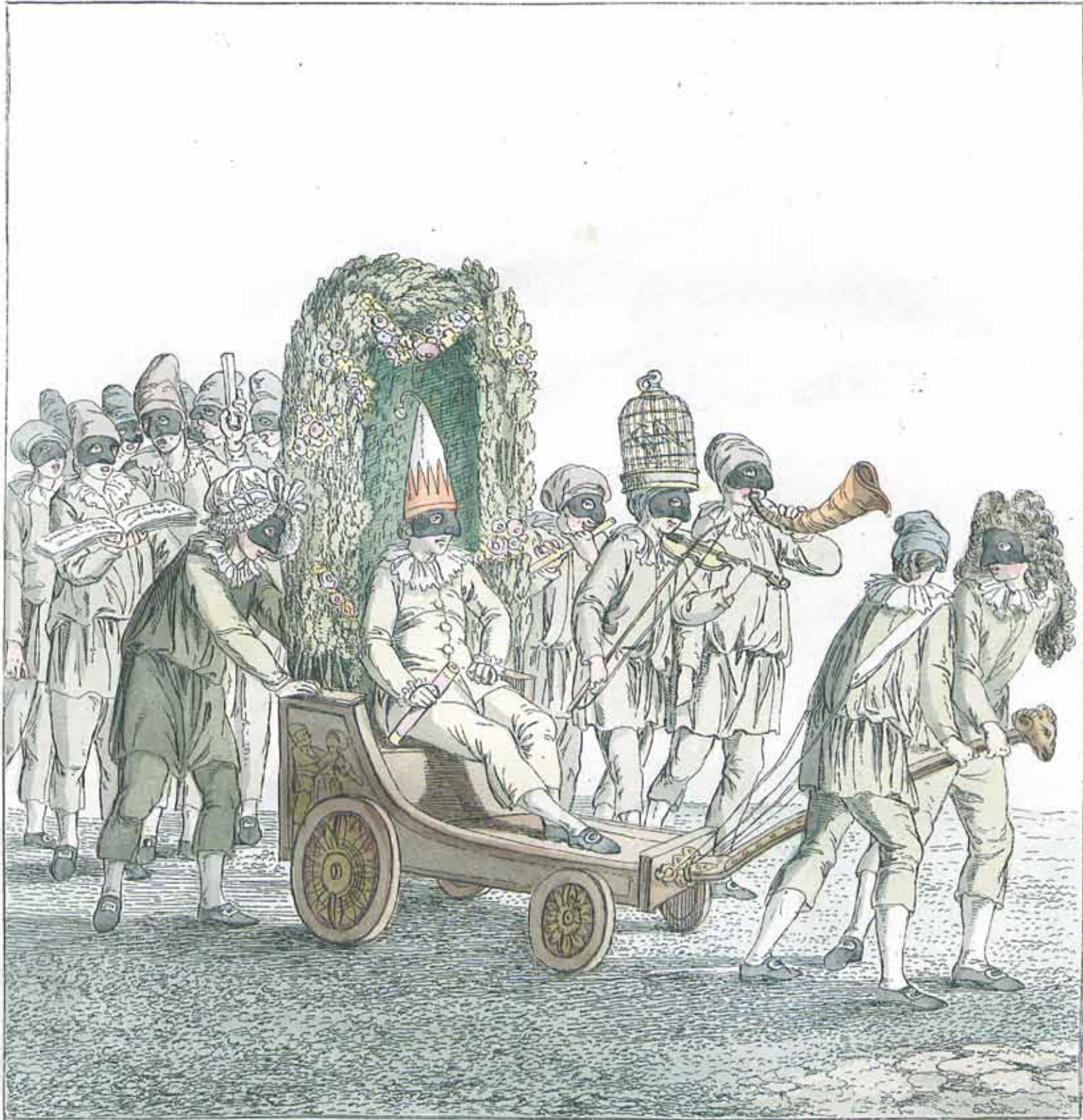
Das Römische Carneval, lk 50–52

* Putsolaan (it. pozzolana) — ränihapperikas vulkaaniline tuhk.

Oma väljamõeldud sõjaliste saavutustega hooplev **Kapten (Capitano)** — *commedia dell'arte* üks põhikaraktereid — kannab 16. sajandi Hispaania sõduri riietusest inspireeritud krookkraed, puhvpükse ja rikkalikult kantidega kaunistatud kuube ja mantlit, mis on pärit ajast, mil mitmed Itaalia riigid olid Hispaania ülemvõimu all.

Capitano boasting about his imaginary military achievements — one of the main characters of *commedia dell'arte* — is wearing a ruff, trunk hose and a coat and a cape richly decorated with braids, all inspired by the clothing of 16th-century Spanish soldiers. Several Italian states were under Spanish rule in that period.

Pulcinellade kuningas

Uus etteaste muudab tunglemise pingsamaks. Tosin Pulcinellat tulevad kokku, valivad kuninga, kroonivad ta, annavad talle kätte skeptri, on talle muusikahelide kaikudes saatjaiks ja sõidutavad teda ehitud vankrikeses piki Corsot ülespoole. Rongkäigu jätkudes hüppavad kõik Pulcinellad ligi, tehes endile ruumi karjudes ja kübaratega vehkides, mistõttu saatjaskond muutub arvukamaks.

Alles seejärel võib märgata, kuidas igaüks seda üldlevinud maski mitmekesistada püüab.

Üks kannab parukat, teine naistetanu oma musta näo kohal, kolmandal on mütsi asemel peas linnupuur, milles abtik ja daamiks rõivastatud linnupaar õrrekestel edasi-tagasi hüpleb.

2018 SEPTEMBER / September

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
35						1 Teadmistepäev; ülemaailmne rahupäev	2
36	3	4	5	6	7	8 Ussimaarjapäev	9 Vanavanemate päev
37	10	11	12	13	14	15	16
38	17	18	19	20	21 Madisepäev	22 Vastupanuvõitluse päev	23 Sügisene pööripäev
39	24	25	26	27	28	29 Mihklipäev	30

3. september – Tartu Ülikooli 2018/2019. õppeaasta avaaktus
3 September – opening ceremony of the academic year 2018/2019 at the University of Tartu

27. september – Tartu Ülikooli mälestuspäev Raadi kalmistul
27 September – commemoration day of the University of Tartu at Raadi cemetery

August / August

	E Mon	T Tue	K Wed	N Thu	R Fri	L Sat	P Sun
31			1	2	3	4	5
32	6	7	8	9	10	11	12
33	13	14	15	16	17	18	19
34	20	21	22	23	24	25	26
35	27	28	29	30	31		

Oktoober / October

	E Mon	T Tue	K Wed	N Thu	R Fri	L Sat	P Sun
40	1	2	3	4	5	6	7
41	8	9	10	11	12	13	14
42	15	16	17	18	19	20	21
43	22	23	24	25	26	27	28
44	29	30	31				

Võidukihutamine

Teised tallipoisid on Veneetsia palee juures juba hobuste saabumise ootel. Kaitsetõketega maa-alal saadakse nende kinni pidamise ja hoidmisega ilusasti hakkama. Võitjale määratakse auhind.

Vägivaldne, välkkiire-silmapilkne mulje lõpetab sel moel pidulikkuse, mis tuhandeid inimesi hoidis mõnda aega pinge all, ja vähesed suudaksid endale aru anda, miks nad seda hetke ootasid ja mispärast see neile rõõmu valmistas.

Meie kirjelduse najal saadakse hõlpsasti aru, et see mäng võib loomadele ja inimestele muutuda ohtlikuks. Piirdugem kõigest üksikute puhkude esitamisega: piisab, kui kitsal alal sõidukite vahel ainult üks tagaratastest esile ulatab ja kui selle sõiduki taha jääb juhtumisi rohkem vaba ruumi. Hobune, olles summas omasugustega kohale tõtanud ja püüdes vaba ruumi ära kasutada, sooritab kõrvalehüppe ja satub täpselt esile ulatuva ratta otsa.

Oleme ise näinud juhtumit, mispuhul säärane löök niitis maha hobuse, kolm järgmist tema otsa komistasid ja ülepeakaela kukkusid; teistel õnnestus langenuid vältides kõrvale hüpata ja jooksu jätkata.

Sageli saab säärane hobune silmapilkselt surma ja sellistes oludes on pealtvaatajad mõnigi kord oma elust ilma jäänud. Niisamuti võib suur õnnetus juhtuda, kui hobused tagasi pööravad.

On ette tulnud, et tigidad inimesed hobusele, kadestades tema suurt edumaad, mantliga vastu silmi löid, sundides teda niimoodi tagasi pöörama ja kõrvale jooksma. Veelgi halvem on, kui Veneetsia platsil hobuseid kinni püüda ei õnnestu; siis pöörduvad nad peatumata tagasi, et jooksurajal, mis on rahvast juba jälle täis, põhjustada mõnigi häda, mis jääb teadmiseks võtmata või millest ei hoolita.

Das Römische Carneval, lk 52–54

Pulcinella *commedia dell'arte* aegadest pärinev kostüüm on väga lihtne — pleegitamata linasest kangast ürp ning laiad püksid, kujutades endast vaeseima linnaelaniku kehakatet. Karnevalirahvas on seda aga nutikalt erinevate peakatetega ning muude veidrate detailidega täiendanud.

The costume of **Pulcinella**, which originates from the times of *commedia dell'arte*, is very simple – a shirt of unbleached linen cloth and wide trousers and was worn by the poorest town dwellers. The carnival people, however, have smartly added to it various head coverings and other strange details.

Maatüdrukud ja Meremees

Niisamuti võib maskirüüks olla igasuguste seisuste tavaline riietus. Tulevad tallipoisid suurte pürstidega, et vastavalt oma suvale iga vastu juhtunu selga harjata. Kutsarid pakuvad oma teeneid neile omase pealetükkivusega. Kenamad on maskid, millega kujutatakse maatüdrukuid, frascatilannasid*, kalureid, Napoli laevureid, Napoli võmme ja kreeklasi [...].

* Frascati – linn Rooma lähedal.

2018 OKTOOBER / October

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
40	1	2	3	4	5 Õpetajate päev	6	7
41	8	9	10	11	12	13	14 Kolletamispäev
42	15	16	17	18	19	20 Hõimupäev	21
43	22	23	24	25	26	27	28 Simunapäev; üleminek talveajale
44	29	30	31				

25. oktoober – Academia Gustaviana 386. aastapäev
25 October – 386th anniversary of Academia Gustaviana

September / September

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
35						1	2
36	3	4	5	6	7	8	9
37	10	11	12	13	14	15	16
38	17	18	19	20	21	22	23
39	24	25	26	27	28	29	30

November / November

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
44				1	2	3	4
45	5	6	7	8	9	10	11
46	12	13	14	15	16	17	18
47	19	20	21	22	23	24	25
48	26	27	28	29	30		

Maskiballid

Samuti tuleb meil veidi jutustada niinimetatud ballidest; jutt käib suurtest maskiballidest, mida antakse heledalt valgustatud Teatro Alibertis.

Siingi peavad härrad ja daamid kõige kohasemaks maskikostüümiks *tabarro*'t, ja kogu saal täitub mustade kujudega, kusjuures nende hulka eksib vähesel määral ka kirevaid „karaktermaske“. [...]

Tants

Tavaliselt tantsitakse nendel ballidel pikkades ridades inglise moodi, erinevus seisneb ainult selles, et tantsijad oma väheste tuuridega annavad pantomiimi vormis väljenduse millelegi iseloomulikule. Näiteks: kaks armastajat lähevad pahuksisse ja lepivad taas, nad lähevad lahku ja leiavad teineteist jälle.

Tänu pantomiimist küllastunud ballettidele on roomlased ilmeka miimikaga harjunud; ka seltskondlike tantsude puhul meeldib neile väljendusrikkus, mis meile paistaks liialdatu ning afekteerituna. Tunda end tantsides vabalt söandab ainult säärane, kes on tantsimise kunsti õppinud; iseäranis menuetti peetakse lausa kunstiteoseks omaette ja kõigest vähesed paarid oskavad seda vastavalt esitada. Seltskond koondub siis ringina ümber sellise paari, imetleb teda ja aplodeerib lõpuks.

Das Römische Carneval, lk 58–60

Rahvariietes **Maatüdruku (Ciociara)** kostüümi kandjate peened sukad ja kingad reedavad, et tegemist on kõrgema klassi daamidega, mitte tavaliste talutüdrukutega. Apelsine ja sidruneid toodi Roomasse laevadega Napolist, mis andis inspiratsiooni **Meremehe (Marinaro)** karnevalikostüümi loomiseks.

The fine stockings and shoes of the wearers of the **Country Girl's (Ciociara)** national costume betray that they are upper class ladies, not ordinary peasant girls. Oranges and lemons were shipped to Rome from Naples and this fact inspired the creation of the carnival costume of the **Sailor (Marinaro)**.

Kastiillased

Mõnikord jälgendab mask teatris nähtut, nagu sedapuhku kastiilia paar. [...] Kirg teatri vastu on roomlastes suur ja varem oli see karnevaliajal veelgi tugevam, kuna rahuldada oli seda võimalik ainult kõnealusel ajal. Praegu on vähemasti üks näitemängumaja suviti ja sügiseti lahti ning aeg, mille vältel saab publik oma lõbujanu mingil määral kustutada, moodustab suurema osa aastast.

2018 NOVEMBER / November

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
44				1	2 <i>Hingedepäev</i>	3	4
45	5	6	7	8	9	10 <i>Mardipäev</i>	11 [✞] <i>Isadepäev</i>
46	12	13	14	15	16 <i>Taassünnipäev</i>	17	18 <i>Läti Vabariigi väljakuulutamise päev</i>
47	19	20	21	22	23	24	25 <i>Kadripäev</i>
48	26 <i>Kodanikupäev</i>	27	28	29	30 <i>Andresepäev</i>		

29. november – Tartu Ülikooli raamatukogu XVI kirjepäev
29 November – 16th MARC Record Seminar in the University of Tartu Library

Oktoober / October

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
40	1	2	3	4	5	6	7
41	8	9	10	11	12	13	14
42	15	16	17	18	19	20	21
43	22	23	24	25	26	27	28
44	29	30	31				

Detsember / December

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
48						1	2
49	3	4	5	6	7	8	9
50	10	11	12	13	14	15	16
51	17	18	19	20	21	22	23
52	24	25	26	27	28	29	30
1	31						

Küünlad

Vaevalt on kitsas ja kõrge tänav jõudnud pimeneda, kui siin ja seal hakkavad ilmuma valgustid: nende liikumist on näha akendel, tellingutel, ja lühikese ajaga on tuled levinud sedavõrd laiali, et kogu tänavat valgustavad põlevad vahaküünlad.

Palkoneid ehivad läbipaistvad paberlaternad, igaüks sirutab oma küünla aknast välja, kõik tellingud on valgustatud, ja üsna hõlpsalt saab vaadata sõidukite sisse, mille lagedele kinnitatud mitmeharulised küünlajalad seltskonda valgustavad; mõnes teises sõidukis jälle on daamidel kirevad küünlad käes ja jääb mulje, et nad otsekui kutsuksid oma kaunidusi imetlema. [...]

Nüüdsest peale muutub igaühe kohuseks kanda käes põlevat küünlakest ja roomlaste lemmikneedus *Sia amazzato!** kaigub vastu igast kandist.

Sia amazzato chi non porta moccolo! „Surm säärasele, kellel pole käes küünlajupikest!“ hüüab üks teisele, püüdes leeki tema valgustil surnuks puhuda. Süütamine, surnuks-puhumine ja lakkamatu kisa *Sia amazzato!* annab nüüdsest peale elu, liikumise ja vastastikuse huvitatuse kogu määratule rahvahulgale.

Vahet tegemata, kas ollakse vastamisi tuttava või tundmatuga, teeb igaüks oma parima, et endale kõige lähemale jääv valgus surnuks puhuda, või siis ta püüab oma küünlale taas süüdet saada ning seda tehes süütaja leegi surnuks puhuda. Ja mida valjemini möirgamine *Sia amazzato!* igast küljest kostab, seda rohkem kaotab sõna oma hirmsa tähenduse ja seda rohkem läheb meelest, et ollakse Roomas, kus see needus, ajendajaks mõni pisiasi, seda või toda võib tabada.

Aegamööda kaotab väljend oma tähenduse täielikult. Ja nagu me muude keelte puhul saame sageli kuulda, kuidas imetlust ja rõõmu väljendatakse needuste ja kohatute sõnadega, nii muutub *Sia amazzato!* sellel õhtul märgusõnaks, rõõmukarjeks ja kõigi naljatuste, nöökamiste ning komplimentide refrääniks.

Das Römische Carneval, lk 62–67

* It. Surm talle!

18. sajandi teisel poolel muutusid üle Euroopa populaarseks mitmed hispaania tantsud, nagu fandango ja bolero, mis vallutasid teatri-lavad ja tantsusaalid. Tantsijate riietus pildil on itaaliapärase, Hispaaniale viitavad kitarr neiu ja kastanjetid noormehe käes.

In the second half of the 18th century, several Spanish dances, such as fandango and bolero became popular throughout Europe and conquered its stages and dance halls. The dancers' clothes in the picture are Italianate; Spain is referred to by the girl' s guitar and the young man's castanets.

Bakchos ja Ariadne

Seda suuremaks muutub uudishimu, kui ilmuvad mõned õilsad kujud, kes, olgugi harvemini, on valinud oma maskirüüd eri kunstiperioodidest ning jälgendavad meisterlikult Roomas asuvaid erinevaid skulptuure. Nii võib siin näha Egiptuse jumalaid, preestritare, Bakchost ja Ariadnet, tragöödia muusat ja ajaloo muusat, [Rooma] linna, Vesta neitseid ja konsulit, keda kõiki kostüümidega suutmist mööda jälgendatakse.

2018DETSEMBER / December

Nädal Week	Esmaspäev Monday	Teisipäev Tuesday	Kolmapäev Wednesday	Neljapäev Thursday	Reede Friday	Laupäev Saturday	Pühapäev Sunday
48						1	2 <i>Esimene advent</i>
49	3	4	5	6 <i>Nigulapäev</i>	7	8	9 <i>Teine advent</i>
50	10	11	12	13 <i>Luutsinapäev</i>	14	15	16 <i>Kolmas advent</i>
51	17	18	19	20	21 <i>Toomapäev</i>	22 <i>Talvine pööripäev</i>	23 <i>Neljas advent</i>
52	24 <i>Jõululaupäev</i>	25 <i>Esimene jõulupüha</i>	26 <i>Teine jõulupüha; tabanipäev</i>	27	28 <i>Süütalastepäev</i>	29	30
1	31 <i>Vana-aasta</i>						

1. detsember – rahvusülikooli 99. aastapäev, doktorite ja audoktorite promoveerimine
1 December – 99th anniversary of Estonian national university, promotion of doctors and honorary doctors

November / November								Jaanuar / January							
	E Mon	T Tue	K Wed	N Thu	R Fri	L Sat	P Sun		E Mon	T Tue	K Wed	N Thu	R Fri	L Sat	P Sun
44				1	2	3	4	1		1	2	3	4	5	6
45	5	6	7	8	9	10	11	2	7	8	9	10	11	12	13
46	12	13	14	15	16	17	18	3	14	15	16	17	18	19	20
47	19	20	21	22	23	24	25	4	21	22	23	24	25	26	27
48	26	27	28	29	30			5	28	29	30	31			

Tuhkapäev

Nii on siis mööda saanud ohjeldamatu pidu, otsekui ulm, otsekui muinasjutt, ja asjaosaliste hinge jääb sellest alles ehk vähem, kui meie lugejaile, kelle kujutlusjõule ja mõistusele me esitasime terviku selle seostatuses.

Kui tahumatu Pulcinella nende narruste käigus tuletas meile siivutult meelde armastuse rõõme, millele võlgneme oma olemasolu, kui mõni Baubo* võttis avalikus kohas pühaduse sünnitaja saladustelt, kui nii paljud öisel ajal süüdatud küünlad tuletasid meile meelde viimset pidulikkust, siis tehti meid selle pöörasuse kestel tähelepanelikuks meie elu kõige tähtsamate stseenide suhtes.

Veel rohkem tuletab too kitsas, pikk ja tunglemist täis tänav meile meelde ilmaelu teid, mida käies iga pealtvaataja ning asjaosaline, olgu katmata näoga või maskis, palkonil või tellingutel, näeb enda ees ja kõrval ainult väheldast ruumi, ja mida mööda, olgu sõidukis või jalgsi, jõuab ta edasi kõigest sammhaaval, kusjuures teda kõndimise asemel pigem sunnitakse kõndima, peatumise asemel pigem sunnitakse peatuma, ja nii ta soovib ainult jõuda sinna, kus on parem ja lõbusam, kuigi sealgi saab talle osaks kitsikus ja ta lõpuks kõrvale tõrjutakse.

Peaks meil olema õigus jätkata juttu tõsisemal toonil, kui see praeguse ainese puhul kohane, siis osutame, et kõige elulisemad ja suurimad lõbud ilmuvad meile viivuks otsekui mööda kihutavad ratsud, puudutades meid, meie hinge peaaegu jälge jätmata; et vabadust ja võrdsust saab nautida ainult pöörasuse joovastuses ning et ülim lõbu kütkestab meid kõige rohkem siis, kui ta on tunginud hädaohu vahetusse naabrusse, et siis selle läheduses himukana tunda rõõmu oma kartlik-magusaist tundmusist.

Ja nii oleksime, sellele ise mõtlemata, ka oma karnevali lõpetanud tuhkapäeva vaatlusega, kartmata, et mõne meie lugeja võiks see teha kurvaks. Pigem soovime, et igaüks koos meiega — kuna elu tervikuna, sarnaselt Rooma karnevaliga, on hõlmamatu, rõõmutu, koguni mõtlemapanev — tuletaks selle muretu maskiseltskonna najal meelde, et iga hetkeline, sageli kasinana tunduv rõõm elust pole siiski tähendusest ilma.

Das Römische Carneval, lk 67–69

* Baubo — kreeka mütoloogias tegelane, kes lõbustas viljakus- ja põllutööjumalannat Demeteri, kui see oma tütart Persephonet leinas. Kujutatakse tavaliselt alasti naisena, kes osutab oma intiimsetele kehaosadele.

Veinijumal **Bakchos** leidis Kreeta printsessi **Ariadne** Naxose saarelt Ateena kuningapoja Theseuse poolt hüljatuna, kosis ning tõi ta Olümposele. Bakchose ja Ariadne triumfisõit oli armastatud teema nii antiik- kui uusaja kunstis.

The wine god **Bacchus** found the Cretan princess **Ariadne**, who had been deserted by the Athenian prince Theseus, on the island of Naxos, married her and took her to Olympus. The triumph of Bacchus and Ariadne was a beloved motive in both ancient and modern art.

Kalur ja neiu Frascatist

2019

Jaanuvar / January

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
1		1	2	3	4	5	6
2	7	8	9	10	11	12	13
3	14	15	16	17	18	19	20
4	21	22	23	24	25	26	27
5	28	29	30	31			

Veebruar / February

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
5					1	2	3
6	4	5	6	7	8	9	10
7	11	12	13	14	15	16	17
8	18	19	20	21	22	23	24
9	25	26	27	28			

Märts / March

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
9					1	2	3
10	4	5	6	7	8	9	10
11	11	12	13	14	15	16	17
12	18	19	20	21	22	23	24
13	25	26	27	28	29	30	31

Aprill / April

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
14	1	2	3	4	5	6	7
15	8	9	10	11	12	13	14
16	15	16	17	18	19	20	21
17	22	23	24	25	26	27	28
18	29	30					

Mai / May

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
18			1	2	3	4	5
19	6	7	8	9	10	11	12
20	13	14	15	16	17	18	19
21	20	21	22	23	24	25	26
22	27	28	29	30	31		

Juuni / June

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
22						1	2
23	3	4	5	6	7	8	9
24	10	11	12	13	14	15	16
25	17	18	19	20	21	22	23
26	24	25	26	27	28	29	30

Juuli / July

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
27	1	2	3	4	5	6	7
28	8	9	10	11	12	13	14
29	15	16	17	18	19	20	21
30	22	23	24	25	26	27	28
31	29	30	31				

August / August

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
31				1	2	3	4
32	5	6	7	8	9	10	11
33	12	13	14	15	16	17	18
34	19	20	21	22	23	24	25
35	26	27	28	29	30	31	

September / September

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
35							1
36	2	3	4	5	6	7	8
37	9	10	11	12	13	14	15
38	16	17	18	19	20	21	22
39	23	24	25	26	27	28	29
40	30						

Oktoober / October

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
40		1	2	3	4	5	6
41	7	8	9	10	11	12	13
42	14	15	16	17	18	19	20
43	21	22	23	24	25	26	27
44	28	29	30	31			

November / November

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
44					1	2	3
45	4	5	6	7	8	9	10
46	11	12	13	14	15	16	17
47	18	19	20	21	22	23	24
48	25	26	27	28	29	30	

Detsember / December

	E	T	K	N	R	L	P
	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
48							1
49	2	3	4	5	6	7	8
50	9	10	11	12	13	14	15
51	16	17	18	19	20	21	22
52	23	24	25	26	27	28	29
1	30	31					

Õnge otsa riputatud kringlite ja saiakestega meelitab **Kaluri (Pescatore)** kostüümi kandja enda ligi eelkõige lapsi. Teda saatva daami pead katab Kesk-Itaaliale omane linane tärgetatud-volditud peakate (*tovaglia*).

With pretzels and rolls attached to a fishing line, the wearer of the **Fisherman's (Pescatore)** costume first attracts children. The lady accompanying him is wearing a starched and folded linen head covering (*tovaglia*) characteristic of Central Italy.

Koostanud Moonika Teemus
Eessõna ja tõlge saksa keelest Ilmar Vene
Kujundanud Eve Valper
Toimetanud Rein Saukas, Malle Ermel
Tõlge inglise keelde Sulo Lembinen
Digikoopiad Liisi Tõnisson

Compiled by Moonika Teemus
Translation from German Ilmar Vene
Design by Eve Valper
Edited by Rein Saukas and Malle Ermel
Translation into English by Sulo Lembinen
Digital copies by Liisi Tõnisson

W. Struve 1, 50091 Tartu
Telefon (+372) 737 5702

Faks (+372) 737 5701

E-post library@utlib.ee
utlib.ut.ee

© Tartu Ülikooli raamatukogu / University of Tartu Library